

Jacek Srokosz
Uniwersytet Opolski

Sprawa *Republican Party of Minnesota v. White* jako krok w kierunku zwiększenia upolitycznienia wyborów sędziów w USA?

1. Wprowadzenie

Jedną z najbardziej unikalnych cech amerykańskiego systemu prawnego jest instytucja demokratycznych wyborów sędziów sądów stanowych, występująca w zróżnicowanej postaci i w różnym zakresie w większości stanów¹. Choć wydawałoby się, że instytucja wyborów sędziów ma już ustabilizowaną pozycję w amerykańskim systemie politycznym, to debata na temat ich zasadności jako sposobu wyłaniania przedstawicieli judykatury nadal jest bardzo żywa. Ścierają się w niej stanowiska postulujące ograniczenie ich zasięgu – lub też w ogóle odstąpienie od nich – z głosami popierającymi zachowanie status quo². Jednym z najczęściej podnoszonych zarzutów wobec systemu wyborów sędziów jest argument nadmiernego upolitycznienia procesu wyłaniania kandydatów. Efektem upolitycznionej kampanii ma być groźba późniejszego upolitycznienia orzecznictwa sądów, które prowadząc do spadku ich autorytetu uderza w same podstawy funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

Zagrożenie nadmiernego upolitycznienia wyborów sędziów zwiększyć się miało w wyniku rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych z 27.06.2002 r.

¹ Na 51 stanów (licząc wraz z stołecznym *District of Columbia*) wybory sędziów w różnej postaci i w różnym zakresie występują w 43 z nich: w 22 stanach wszystkie stanowe stanowiska sędziowskie obsadzone są w drodze wyborów powszechnych, w 10 wyłania się tak kandydatów na określone, zwykle na niższe stanowiska sędziowskie, w 4 w wyborach powszechnych wyłania się tylko sędziów sądów spadkowych i opiekuńczych (*Probate Courts*), natomiast w 7 stanach występują tylko tzw. wybory retencyjne po zakończeniu kadencji. Jedyne w 8 stanach nie występuje żadna forma wyborów powszechnych w wyłanianiu sędziów. Szczegółowe zasady wyborów w poszczególnych stanach zostały przedstawione na stronie: http://judicialselection.us/judicial_selection/methods/selection_of_judges.cfm, dostęp: 25.05.2018 r. Zob. Z. Lewicki, *Igrzyska demokracji. Amerykańska kultura wyborcza*, Warszawa 2016, s. 188–212; M. Abu-Ghohleh, P. Bury, *Bezpośredni wybór sędziów na przykładzie Stanów Zjednoczonych Ameryki*, w: O. Hałub, M. Jabłoński, M. Radajewski (red.), *Instytucje demokracji bezpośredniej w praktyce*, Wrocław 2016, s. 219–230. Instytucja ta rzadko pojawia się w systemie prawnym poza Stanami Zjednoczonymi – występuje tylko w niektórych kantonach w Szwajcarii oraz w ograniczonym zakresie w Sądzie Najwyższym w Japonii. Niemniej dosyć często pojawiają się postulaty wprowadzania jej także w innych państwach, choć zawsze ze strony polityków, nie zaś środowisk prawniczych.

² Argumenty, jakie pojawiają się w tych debatach zostały przedstawione w: D.E. Pozen, *The Irony of Judicial Elections*, „Columbia Law Review” 2008/2, s. 265–330.

w sprawie *Republican Party of Minnesota v. White*³. W sprawie tej Sąd Najwyższy badał kwestie dopuszczenia możliwości publicznego prezentowania przez kandydatów swoich politycznych przekonań w trakcie procedury wyborczej, uznając ostatecznie, że taka aktywność kandydata na sędziego jest dozwolona i chroniona przez I Poprawkę Konstytucji Stanów Zjednoczonych dotyczącą swobody wypowiedzi. Celem niniejszego artykułu jest analiza powyższej sprawy (w szczególności rekonstrukcja argumentów użytych w sporze) w odniesieniu do zarzutu zwiększenia upolitycznienia wyborów, jakie miało nastąpić w wyniku tego rozstrzygnięcia.

2. Geneza systemu wyboru sędziów w USA

System wyłaniania sędziów w drodze wyborów powszechnych w USA ma długą tradycję sięgającą początku XIX w.⁴, jednakże odbywają się one wyłącznie na poziomie stanowym. Na szczeblu federalnym, pod naciskiem jednego z ojców-założycieli Aleksandra Hamiltona, przyjęto system nominacji sędziów przez Prezydenta Stanów Zjednoczonych za zgodą Senatu, gwarantując im dożywotność sprawowania urzędu, z możliwością usunięcia jedynie w drodze impeachmentu za „niegodne zachowanie”⁵. Początkowo wszystkie trzynaście stanów-założycieli USA przyjęło system nominacyjny podobny do tego na szczeblu federalnym, z pewnymi tylko różnicami co do pomiotów uczestniczących w procedurze nominacji⁶. Na przełomie lat 20. i 30. XIX w., w okresie prezydentury Andrew Jacksona (1829–1837), pojawił się pewien trend skutkujący przyjęciem przez większość stanów systemu bezpośrednich i powszechnych wyborów sędziów. Jako pierwszy obowiązek wyłanianie kandydatów na wszystkie stanowiska sędziowskie w drodze wyborów wprowadził w 1832 r. stan Missisipi. W ciągu następnych trzydziestu lat podobną drogą poszły nie tylko wszystkie stany nowo przyjmowane do Unii, lecz także większość „starych” stanów – tylko nieliczne z nich zachowały systemy nominacyjne.

W literaturze dominuje pogląd, że *ratio legis* dla wprowadzania wyborów sędziów w poszczególnych stanach był prąd tzw. demokracji populistycznej charakterystycznej dla prezydentury A. Jacksona⁷. Na fali tego trendu zostały sformułowane żądania ustanowienia zasad odpowiedzialności władzy sądowniczej przed wyborcami, na równi z innymi władzami, a najprostszą drogą do tego wiodącą miały być powszechne wybory sędziów. Wprowadzenie systemu elekcji sędziów oceniane było jako wyraz nieufności do ówczesnych elit oraz zakwestionowanie dotychczasowego sposobu nominacji sędziowskich oraz chęć złamania władzy sędziowskiej poprzez roztoczenie nad nią kontroli wyborców⁸. Według innych stanowisk przyczyną wprowadzenia wyborów sędziów była dosyć trywialna walka polityczna pomiędzy Partią Demokratyczną a Partią Wigów, które w celach taktycznych rozciągnęły zasadę wyborów powszechnych także na judykaturę, nie zdając sobie sprawy z doniosłości i skutków zmian jakie wprowadzono⁹.

³ *Republican Party of Minnesota v. White*, 536 U.S. 765 [2002], <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/536/765/case.html>, dostęp: 25.05.2018 r.

⁴ Pierwsze częściowe wybory sędziów pojawiły się w Georgii w 1812 r., następnie w Indianie w 1816 r. T.R. Phillips, *Electoral Accountability and Judicial Independence*, „Ohio State Law Journal” 2003/64, s. 137.

⁵ Zob. uzasadnienie A. Hamiltona dla silnej pozycji sędziów w: A. Hamilton, *The Judiciary Department*, „The Federalist” 1788/78, www.constitution.org/fed/federa78.htm, dostęp: 25.05.2018 r.

⁶ L.C. Berkson, *Judicial Selection in the United States: A Special Report*, „Judicature” 1989/4, s. 176.

⁷ J.W. Hurst, *The Growth of American Law: The Law Makers*, Boston 1950, s. 97; G. Parkinson, *Antebellum state constitution-making: retention, circumvention, revision*, Madison 1972, s. 181–221.

⁸ B.H. Barton, *Glass half full. The decline and rebirth of the legal professions*, Oksford–Nowy Jork 2015, s. 21–22.

⁹ S.B. Presser, J.S. Zainaldin, *Law and American History*, St. Paul 1980, s. 428–41.

Wreszcie, niektórzy badacze popularność tego trybu w nowo przyjmowanych stanach tłumaczyli niechęcią i brakiem akceptacji miejscowej ludności do sędziów nominowanych przez Unię, w okresie gdy dane terytorium nie miało jeszcze statusu pełnoprawnego stanu USA¹⁰.

Odmienne genezę wyborów sędziów zinterpretował Kermit L. Hall, według którego główną przyczyną ich wprowadzania był konsensus i oparta na nim aktywność prawników o umiarkowanych poglądach, członków zarówno Partii Demokratycznej, jak i Partii Wigów, którzy zgadzali się co do konieczności „zachowania niezależnego i silnego wymiaru sprawiedliwości wolnego od korodującego wpływu polityki i zdolnego do powstrzymania władzy ustawodawczej”¹¹. Przejście od modelu nominacji do trybu wyborów powszechnych miało na celu zwiększenie niezależności oraz rangi sędziów, dając im silną legitymację społeczną i tym samym narzędzia do skutecznego ograniczania innych władz, zwłaszcza legislatury¹². Co więcej, wybory te miały gwarantować odpartyjnienie sposobu selekcji sędziów przez odebranie tej prerogatywy gubernatorom lub też kongresom stanowym, będącymi reprezentantami partii politycznych¹³. Zatem zdaniem K.L. Halla wybory miały być elementem odpolitycznienia, a nie upolitycznienia sposobu wyłaniania sędziów.

Przez cały XIX w. normą w wyborach sędziów była partyjna afiliacja kandydatów na wakujące stanowiska – aż do początku XX w. uważano to za rzecz zupełnie naturalną. Dopiero na początku ubiegłego wieku, w okresie tzw. progresywizmu, zwyciężyło przekonanie o szkodliwości nominacji partyjnej ze względu na zagrożenie upolitycznienia kandydatów, a potem sędziów¹⁴. W tym okresie wiele stanów wprowadziło system wyborów niepartyjnych, w których kandydatom nie wolno było wskazywać partii, z jaką się identyfikują. Niektóre stany z kolei przyjęły system nazywany „systemem wspomaganego mianowania” (*assisted appointment*), „systemem zasług” (*merit system*), „wyborami retencyjnymi” lub „systemem Missouri” (od nazwy stanu, gdzie po raz pierwszy został zastosowany w 1940 r.) polegający na tym, że niezależna, bezpartyjna komisja stanowa przygotowuje listę kandydatów, na podstawie której gubernator mianuje na określony czas wskazaną w niej osobę na stanowisko sędziego¹⁵. Po upływie wyznaczonego czasu przeprowadzane jest głosowanie powszechne nad zachowaniem stanowiska przez osobę piastującą stanowisko sędziego – wynik pozytywny głosowania automatycznie przedłuża okres sprawowania funkcji na kolejną kadencję, natomiast negatywny skutkuje utratą stanowiska i koniecznością rozpoczęciem nowej procedury powołania sędziego. Procedura ta miała za zadanie łączyć zalety systemu wyboru z systemem nominacyjnym, jednocześnie unikając ich wad¹⁶.

Współcześnie system wyłaniania sędziów w USA na poziomie stanowym daleki jest od jednolitości – występują różne metody obsadzania stanowisk sędziowskich, nie tylko

¹⁰ K.L. Hall, *The Politics of Justice: Lower Federal Judicial Selection and the Second American Party System, 1829–1861*, Lincoln 1979, s. 12–13, 100–110, 134–141.

¹¹ K.L. Hall, *The Judiciary on Trial: State Constitutional Reform and the Rise of an Elected Judiciary, 1846–1860*, „The Historian” 1983/44, s. 343.

¹² M.G. Hall, *The Controversy Over Electing Judges and Advocacy in Political Science*, „The Justice System Journal” 2009/2, s. 289. Zob. też C.H. Sheldon, L.S. Maule, *Choosing Justice: The Recruitment of State and Federal Judges*, Waszyngton 1997.

¹³ K.L. Hall, *The Judiciary...*, s. 343.

¹⁴ K.L. Hall, *The Controversy Over Electing Judges and the Decline of Democratic Accountability*, „American Bar Foundation Research Journal” 1984/2, s. 368.

¹⁵ Z. Lewicki, *Igrzyska...*, s. 193–194.

¹⁶ Na temat systemów wyborów sędziów w USA zob. I. Kraśnicka, *Systemy wyborów sędziów stanowych w USA*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2016/20A, s. 143–152.

w zależności od stanu, lecz także od szczebla sądownictwa. Dwie najpopularniejsze obecnie metody obsadzania stanowisk sędziowskich to: wybory powszechne oraz system zasług. Występują również różne kombinacje tych metod, natomiast w zdecydowanie mniejszym stopniu znajduje zastosowanie system nominacji przez gubernatora lub stanową legislaturę¹⁷.

3. Ograniczenia dla kandydatów w wyborach na stanowisko sędziego przed sprawą *Republican Party of Minnesota v. White*

Twórcy regulacji wprowadzających powszechne wybory sędziów zdawali sobie sprawę z zagrożeń, jakie one niosą, dlatego też wprowadzono wiele ograniczeń, które nie występowały przy wyborach na inne stanowiska publiczne. Przykładowo można wymienić: posiadanie formalnych kwalifikacji, długie kadencje czy też zakaz kandydowania aktualnych sędziów na jakiegokolwiek inne stanowiska. W zasadzie od samego początku funkcjonowania trybu wyborów powszechnych aż do dnia dzisiejszego na kandydatach ciąży o wiele więcej obowiązków niż ma to miejsce w wyborach na inne stanowiska, a w samych wyborach istnieje o wiele więcej ograniczeń¹⁸.

W związku z przedmiotem artykułu należy pokrótce omówić ograniczenia w wyborach sędziów istniejące w stanie Minnesota – można je jednak traktować jako dość reprezentatywne dla USA, gdyż podobne zasady występowały w zdecydowanej większości stanów z systemem powszechnych wyborów sędziów. Konstytucja Minnesoty od momentu jej wstąpienia do Unii w 1858 r. przewidywała wyłanianie kandydatów na sędziów w drodze wyborów powszechnych, które od 1912 r. były wyborami niepartijnymi¹⁹. W 1978 r. został przyjęty Kodeks Postępowania Sędziowskiego Minnesoty (*Minnesota Code of Judicial Conduct*, dalej: „Kodeks”), wzorowany na Modelowym Kodeksie Postępowania Sędziowskiego (*Model Code of Judicial Conduct*) sformułowanym w 1972 r. przez *American Bar Association* (dalej: „ABA”). Zgodnie z kanonem 5 Kodeksu zarówno sędziego ubiegającego się o reelekcję, jak i kandydata na stanowisko sędziego obowiązywała tzw. klauzula ogłoszenia (*announce clause*), która zabraniała „głoszenia swoich poglądów na temat spornych kwestii prawnych lub politycznych”²⁰. Ponadto zakazane było składanie publicznych deklaracji i obietnic przez kandydatów

¹⁷ Jeśli chodzi o sposoby pierwotnego wyłaniania osób na stanowisko sędziego sądów powszechnych i apelacyjnych, to dominują metody: wyborów powszechnych – w 22 stanach oraz system zasług – w 16. Ponadto w 4 stanach obowiązuje system nominacji przez gubernatora lub stanową legislaturę, natomiast w 9 stanach występują metody będące kombinacją wymienionych metod. Zob. American Judicature Society, *Judicial Selection in the States: Appellate and General Jurisdiction Courts*, http://www.judicialselection.us/uploads/documents/Judicial_Selection_Charts_1196376173077.pdf, dostęp: 25.05.2018 r. W przypadku stanowych sądów najwyższych proporcja ta wygląda następująco: 22 stany – wybory powszechne, 23 stany – system zasług oraz 6 stanów – nominacja przez gubernatora lub legislaturę. M. Reddick, R.L. Kourlis, *Choosing Judges: Judicial Nominating Commissions And The Selection Of Supreme Court Justices*, Denver 2014, http://iaals.du.edu/sites/default/files/documents/publications/choosing_judges_jnc_report.pdf, dostęp: 25.05.2018 r.

¹⁸ Szerzej o tych różnicach zob. R.A. Schotland, *Financing Judicial Elections, 2000: Change and Challenge*, „Law Review of MSU-DCL” 2001/3, s. 857–861.

¹⁹ Szerzej o zasadach wyboru sędziów w Minnesocie zob. G.W. Soule, *The Threats of Partisanship to Minnesota’s Judicial Elections*, „William Mitchell Law Review” 2008/2, s. 701–728 oraz J. Sater, *The History of Minnesota’s Judicial Elections: A Description and Analysis of the Changes in Judicial Election Laws and Their Effect on the Competitiveness of Minnesota’s Judicial Election*, „University of St. Thomas Law Journal” 2012/1, s. 367–391.

²⁰ *Minnesota Code of Judicial Conduct*, Canon 5(A)(3)(d)(i) (2000), <http://www2.scjn.gov.mx/red2/investigacionesjurisprudenciales/codigos/usa/minnesota-code-of-judicial-conduct.pdf>, dostęp: 25.05.2018 r. Zob. też M.D. Besser, *May I Be Recused? The Tension Between Judicial Campaign Speech and Recusal After Republican Party of Minnesota v. White*, „Ohio State Law Journal” 2003/4, s. 1215–1218.

co do sposobu rozstrzygania danej kategorii spraw w razie objęcia urzędu. Zakaz ten znany był jako klauzula przysięg i obietnic (*pledges or promises clause*)²¹. Jedynymi dopuszczalnymi obietnicami, jakie można było składać wyborcom, było publiczne zobowiązanie do rzetelnego i bezstronnego wykonywania obowiązków sędziowskich.

Zgodnie z interpretacjami Kodeksu przyjętymi przez Radę Standardów Sędziowskich Stanu Minnesota (*Minnesota Board of Judicial Standards*, dalej: „MBJS”) kandydaci byli zobowiązani w trakcie kampanii wyborczej do powstrzymania się od wszelkich wypowiedzi, w jakiegokolwiek formie, dotyczących kwestii prawnych i społecznych uznawanych za kontrowersyjne²². Zatem kandydat w trakcie kampanii wyborczej miał bardzo ograniczone pole manewru jeśli chodziło o jej kształt – jej przedmiot mógł uczynić tylko swoje osobiste cechy, takie jak nawyki w pracy, dotychczasowe wykształcenie oraz doświadczenie, mógł także deklarować, w jaki sposób będzie zarządzał swoim referatem jeśli zostanie wybrany²³. Wszystkie te ograniczenia miały zmierzać do możliwie największego odpolitycznienia wyborów na sędziów, co miało gwarantować wyłanianie kandydatów na podstawie cech osobistych i kwalifikacji merytorycznych. Ograniczenia te były uznawane za mocno dyskusyjne, gdyż ich przeciwnicy wskazywali, że prowadzą do sytuacji, gdy wyborca nie ma możliwości uzyskania pełnej wiedzy o kandydacie na stanowisko sędziego. Dlatego też w sytuacji, gdy nie istniała możliwość oceny kandydata na podstawie deklaracji programowych czy poglądów prawnych, wyborcy zazwyczaj kierowali się innymi kryteriami wyboru – wcale nie merytorycznymi (w wielu przypadkach byłoby to trudne, skoro do rywalizacji stawały osoby z podobnym doświadczeniem w pracy prawniczej), lecz takimi czynnikami jak znane nazwisko, pochodzenie etniczne czy też płeć²⁴.

Sędzia starający się o reelekcję, który łamał postanowienia Kodeksu podlegał odpowiedzialności dyscyplinarnej – przewidziano m.in. możliwość usunięcia go ze stanowiska, nałożenia kary finansowej oraz zawieszenia wypłaty wynagrodzenia. Natomiast praktykujący prawnik kandydujący na stanowisko sędziego mógł zostać wydalony z palestry, zawieszony bądź też poddany nadzorowi odpowiedniej organizacji prawniczej. Na straży przestrzegania postanowień Kodeksu przez sędziów stał MBJS, natomiast jeśli chodzi o adwokatów kandydujących na stanowisko sędziego podmiotem tym była Rada Odpowiedzialności Zawodowej Prawników Stanu Minnesota (*Minnesota Lawyers Professional Responsibility Board*, dalej: „MLPRB”).

4. *Republican Party of Minnesota v. White*: stan faktyczny i rozstrzygnięcia sądów niższych instancji

Sprawa *Republican Party of Minnesota v. White* dotyczyła skargi Gregory Wersala, kandydata na stanowisko sędziego w wyborach w Minnesocie w 1996 oraz 1998 r. Dotyczyła granic wypowiedzi w kampanii wyborczej na stanowisko sędziego. Pozwaną w sprawie była pierwotnie Verna Kelly, a następnie Suzanne White – kolejne przewodniczące MBJS.

²¹ *Minnesota Code...*

²² Za naruszenie tej klauzuli uznawane było nawet krytykowanie orzeczeń precedensowych sądu, o miejsce w którym ubiegał się kandydat – wyjątkowo dopuszczano krytykę starych orzeczeń, pod warunkiem że będzie ona dotyczyła jedynie *obiter dicta* wyroku, nie zaś *stare decisio*.

²³ MBJS przygotowała nawet listę pytań, na jakie może kandydat odpowiadać, jeśli padną w trakcie kampanii – przykładowo, jak obniżyć koszty postępowań, jak rozładować zaległości sądu, w jaki sposób uczynić postępowanie sądowe mniej dyskryminujące dla kobiet i mniejszości etnicznych.

²⁴ M. Streb, *Rethinking American Electoral Democracy*, Nowy Jork 2008, s. 31–32.

Adwokat G. Wersal startując w 1996 r. w wyborach na sędziego Sądu Najwyższego Stanu Minnesota w trakcie swojej kampanii wyborczej rozpowszechniał krytyczne pisma dotyczące kilkunastu orzeczeń tego sądu, m.in. w sprawach kryminalnych oraz aborcji, z tego powodu została na niego złożona skarga do MLPRB. Wprawdzie skarga została odrzucona na podstawie wątpliwości co do konstytucyjności klauzuli zakazu głoszenia określonych poglądów, niemniej G. Wersal obawiając się, że dalsze skargi za naruszenie przez niego nakazów etyki mogą doprowadzić do usunięcia go z zawodu zrezygnował z udziału w wyborach. Ponownie wystartował w wyborach w 1998 r. i tym razem chcąc mieć pewność co do prawidłowości swojego postępowania, zwrócił się do MBJS z zapytaniem, czy będzie stosować klauzulę zakazu głoszenia kontrowersyjnych poglądów gdyby ponownie podjął się krytyki orzeczeń Sądu Najwyższego Minnesoty. Na zapytanie uzyskał odpowiedź wymijającą – MBJS uznała, że nie może odpowiedzieć na to pytanie, ponieważ G. Wersal nie przedstawił listy konkretnych wypowiedzi, jakie ma zamiar głosić w trakcie kampanii, a co do których miał wątpliwości, czy nie są objęte zakazem na mocy klauzuli głoszenia. Po przegranych wyborach G. Wersal wraz z Partią Republikańską Minnesoty złożyli pozew do Sądu Dystryktowego USA dla Dystryktu Minnesota przeciw V. Kelly jako reprezentantce MBJS, a następnie po przegraniu sprawy w pierwszej instancji wnieśli apelację do Sądu Apelacyjnego USA 8 Okręgu. W pozwie G. Wersal wskazał, że z powodu klauzuli głoszenia musiał odmawiać udzielenia odpowiedzi na pytania wyborców i dziennikarzy o swoje poglądy na kwestie prawne i społeczne, co skutkowało naruszeniem jego praw gwarantowanych przez I Poprawkę do Konstytucji USA. Przedstawiciele Partii Republikańskiej Minnesoty twierdzili, że z powodu ograniczeń zawartych w klauzuli głoszenia partii tej uniemożliwiono ustosunkowanie się do kandydatury G. Wersala – nie znając jego poglądów na określone kwestie społeczne i prawne nie była ona w stanie podjąć decyzji o poparciu bądź też wystąpieniu przeciwko tej kandydaturze.

Zarówno Sądy Dystryktowy, jak i Apelacyjny uznały klauzulę za zgodną z konstytucją, argumentując, że wprawdzie klauzula ogranicza swobodę wypowiedzi, niemniej jest to uzasadnione ważnym interesem publicznym²⁵. Klauzula ta bowiem została stworzona po to, by chronić zasadę bezstronności sędziów, a więc spełniała test dopuszczalności ograniczenia swobody wypowiedzi, jeśli regulacja „została precyzyjnie dopasowana aby służyć istotnym interesom państwa” ((1) *narrowly tailored, to serve* (2) *a compelling state interest*). Interesami na jakie powoływały się sądy były dwie zasady: zachowanie bezstronności wymiaru sprawiedliwości i zachowanie powszechnego przekonania o tej bezstronności (*preserving the state judiciary's impartiality and preserving the appearance of that impartiality*).

Na rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego G. Wersal oraz Partia Republikańska stanu Minnesota złożyli skargę do Sądu Najwyższego USA. Wnioskodawcy postulowali uznanie klauzuli głoszenia za niekonstytucyjną jako naruszającą gwarantowaną przez I Poprawkę wolność wypowiedzi.

5. Rozstrzygnięcie i argumentacja Sądu Najwyższego USA

Sąd Najwyższy USA rozstrzygając sprawę *Republican Party of Minnesota v. White* przychylił się do stanowiska powoda, stwierdzając naruszenie gwarantowanej przez I Poprawkę wolności wypowiedzi. Wyrok zapadł niejednomyślnie w stosunku głosów

²⁵ *Republican Party of Minnesota v. Kelly*, 63 F. Supp. 2d 967, 986 [D. Minn. 1999], <https://casetext.com/case/republican-party-of-minnesota-v-kelly-5#p97>, dostęp: 25.05.2018 r.; *Republican Party of Minnesota v. Kelly*, 247 F.3d 854 [8th Cir. 2001], <https://casetext.com/case/republican-party-of-minnesota-v-kelly-2>, dostęp: 25.05.2018 r.

5 do 4, przy czym o rozstrzygnięciu zdecydowało aktualnie posiadające większość w Sądzie Najwyższym skrzydło konserwatywne, przeciw były zaś osoby uznawane za liberałów. Uzasadnienie dla rozstrzygnięcia sporządził sędzia Antonin Scalia, do wyroku zostało załączone zdanie odrębne.

Zdaniem Sądu Najwyższego w rzeczonyj sprawie klauzulę głoszenia należało uznać za naruszającą Konstytucję USA ze względu na fakt, że nie została spełniona żadna z przesłanek dopuszczających ograniczenie swobody wypowiedzi. Argumenty na jakie powołały się sądy: Dystryktu oraz Apelacyjny uzasadniając ograniczenie swobody wypowiedzi kandydatów na stanowisko sędziego koniecznością ochrony sprawiedliwego procesu przez zagwarantowanie bezstronności sędziego oraz konieczność ochrony zaufania obywateli do wymiaru sprawiedliwości przez zagwarantowanie zachowania zasady bezstronności – nie spełniały wymogów precyzyjnego dopasowania regulacji w celu ochrony istotnych interesów państwa. Sąd Najwyższy uznał bowiem, że przepisy Kodeksu dopasowane były nie do tego, by ograniczać wypowiedzi przeciwko konkretnym stronom w procesie, lecz do tego, by ograniczać podejmowanie dyskusji przez kandydatów na określone tematy, co nie służyło ochronie zasady bezstronności sędziego, a jedynie ograniczało zakres swobody wypowiedzi²⁶.

Rozważając znaczenie pojęcie bezstronności, Sąd Najwyższy USA zdefiniował ją jako brak uprzedzeń sądu wobec jakiegokolwiek ze stron w trakcie procesu, co miało zapewnić równe traktowanie w toku postępowania, a tym samym gwarantować jego sprawiedliwość. Zatem ochrona wynikająca z zasady bezstronności odnosiła się do konkretnych sytuacji, jakie miały miejsce w trakcie postępowania przed sądem, a nie do abstrakcyjnych i potencjalnych spraw, jakie mogłyby znaleźć się przed sądem w przyszłości²⁷. Zdaniem Sądu Najwyższego nie można mówić o dopuszczalności ograniczenia wolności słowa w sytuacji, gdy bezstronność rozumie się jako brak uprzedzenia do pewnych koncepcji prawa a nie osób w sprawie. Zgodnie z poglądem Sądu Najwyższego dla sprawiedliwego procesu nie jest konieczne, by sędzia nie miał własnego zdania na pewne kwestie prawne, pod warunkiem że nie skutkuje to dyskryminacją jednej ze stron – dopóki jednak taka sytuacja nie zachodzi, to nie podlega to ograniczaniu i zakazowi. Zresztą – zgodnie ze słowami A. Scalii – trudno byłoby znaleźć jakiegokolwiek człowieka, który nie miałby osobistego zdania na jakieś kwestie prawne czy społeczne. A jeśli nawet udałoby się go odszukać, to brak poglądu na kwestie prawne oznaczałoby brak jakiegokolwiek doświadczenia w zakresie praktyki prawniczej, co musiałoby wykluczyć taką osobę z możliwości ubiegania się o fotel sędziego z powodu braku kwalifikacji. Zatem rozumienie bezstronności jako braku własnej opinii na wybrane zagadnienia prawne nie może być rozpatrywane jako chroniące istotny interes państwa podlegający ochronie prawnej²⁸.

Wreszcie istniało trzecie możliwe rozumienie bezstronności: jako otwartości umysłu sędziego, czyli założenie, że nawet jeśli ma on swoje określone poglądy na rozpatrywane kwestie prawne, to będzie otwarty na argumentację przeciwną i w każdej chwili będzie gotowy na zmianę swojego punktu widzenia oraz przyjęcia rozstrzygnięcia wbrew swoim wcześniejszym przekonaniom. W tym ujęciu klauzula głoszenia miała chronić sędziów przed presją opinii publicznej domagającej się rozstrzygnięcia spraw zgodnie

²⁶ *Republican Party of Minnesota v. White*.

²⁷ Wprawdzie SN przyznał, że klauzula głoszenia może chronić interesy państwa w zakresie zasady bezstronności, natomiast nie zostały spełnione przesłanki ograniczenia wolności wypowiedzi, dlatego też nie mogą one zostać uznane za dopuszczalne.

²⁸ *Republican Party of Minnesota v. White*.

z deklarowanymi poglądami i umożliwić im swobodę zmiany swojego punktu widzenia. Jednakże zdaniem Sądu Najwyższego klauzula ta takiej ochrony nie zapewniała – głównie dlatego, że poglądy sędziego czy kandydata na sędziego zwykle zostają ujawnione we wcześniejszych orzeczeniach, w jego piśmiennictwie prawniczym, w komentarzach do wyroków i przepisów prawnych, w wykładach akademickich, wydanych książkach czy też w przemówieniach z różnych okazji, wreszcie we wcześniejszej pracy zawodowej. Klauzula ta tworzyła przy tym dziwną sytuację, gdyż osoba na dzień przed zgłoszeniem swojej kandydatury może takie poglądy głosić, nie wolno jej tego robić w trakcie kampanii i znowu może je głosić po objęciu stanowiska – tworzyło to fikcję ochrony i jedynie pozory gwarancji zachowania bezstronności²⁹.

W tej sytuacji Sąd Najwyższy uznał, że zgodnie z zasadą wyrażoną w wyroku *Florida Star v. B.J.F.* z 1989 r. prawo nie może być uznawane za chroniące istotne wartości w ten sposób, że ogranicza swobodę wypowiedzi, przynosząc znaczną szkodę dla prawnie chronionego interesu jakiegokolwiek podmiotu³⁰. Wreszcie, zakaz ten miał negatywne konsekwencje dla opinii publicznej: ze względu na szczególne znaczenie sędziów w systemie *common law* oraz kompetencje do tworzenia prawa, jak i interpretowania konstytucji, obywatele mają prawo wiedzieć, jakie poglądy ma ktoś, kto otrzymuje taką władzę, podobnie jak ma to miejsce w wyborach do legislatury³¹. Ograniczenie takie miałoby sens jedynie w państwach, gdzie sędziowie są bezwzględnie poddani posłuszeństwu przepisów prawnych – tam ich osobiste przekonania na prawo nie mają znaczenia, skoro muszą je stosować niejako automatycznie.

Ponadto zgodnie ze słowami wspierającej tezy rozstrzygnięcia sędzi Sandry Day O'Connor ściśle określenie tematów, jakie mogą być poruszane w debacie publicznej przez kandydatów na sędziów prowadzi do tego, że to państwo, a nie obywatele decyduje, co może być poruszane w trakcie kampanii wyborczej. Stanowi to złamanie fundamentalnej zasady każdego wolnych wyborów. Elementem wolnych wyborów jest bowiem swoboda w wyborze tematów dyskusji, a ograniczenie tej możliwości jest jednocześnie ograniczeniem praw publicznych obywateli³².

6. Argumenty podniesione w zdaniu odrębnym

Argumentacja zawarta w zdaniu odrębnym, sformułowanym przez sędziego Johna Paula Stevensa i wspartym przez sędzię Ruth Bader Grinsburg, odwołuje się głównie do specyfiki wyłaniania sędziów jako istotnie różniącej się od wyborów na stanowiska polityczne. Zgodnie ze stanowiskiem J.P. Stevensa przyjęte rozstrzygnięcie nie było prawidłowe, gdyż prowadziło do upolitycznienia wyborów sędziów. Proces wyłaniania sędziów ze swej istoty różni się znacznie od wyborów przedstawicieli legislatury i egzekutywy, gdyż te dwie ostatnie służą wyborcom, natomiast sędziowie służą prawu, w tym konstytucji. Z tego powodu, o ile wskazane jest jak najszerze poddanie kontroli przez wyborców poczynań i spełniania obietnic przez osoby piastujące stanowiska polityczne, o tyle szkodliwe jest rozciągnięcie takiej kontroli na sędziów. Przyjęte rozstrzygnięcie

²⁹ *Republican Party of Minnesota v. White*.

³⁰ *Florida Star v. B.J.F.*, 491 U.S. 524 [1989], <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/491/524/>, dostęp: 25.05.2018 r.

³¹ Ma to przynosić o wiele więcej korzyści niż potencjalnych strat dla życia publicznego, jak i dla samego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Zob. A.B. Morrison, *The Judge Has No Robes: Keeping the Electorate in the Dark About What Judges Think About the Issues*, „Indiana Law Review” 2003/36, s. 719.

³² *Republican Party of Minnesota v. White*.

prowadzi bowiem do wyboru sędziów na podstawie kryteriów politycznych, a nie merytorycznych i skutkuje taką samą oceną działalności sędziów jak wszystkich innych wybieralnych funkcjonariuszy publicznych.

Zdaniem J.P. Stevensa faktycznie narzucało to sędziom konieczność stosowania podobnych metod do tych stosowanych przez polityków walczących o reelekcję – a więc schlebianiu żądaniom większości wyborców w trakcie swojej działalności podejmowanej w ramach pełnionej funkcji³³. W przypadku sędziów oznaczało to, że zwiększa się ryzyko orzekania wbrew własnym przekonaniom oraz zasadom sprawiedliwości, ale za to zgodnie z oczekiwaniami opinii publicznej³⁴. Sędzia, który nie będzie tego robił znacząco zmniejsza swoje szanse na pozostaniu na stanowisku, co w prostej drodze prowadzić może do ograniczenia jego niezależności³⁵. Wprowadzenie do kampanii wyborczych dopuszczalności deklaracji co do poglądów na kwestie prawne stworzy możliwości oceniania przez wyborców wydawanych orzeczeń pod tym kątem, i łatwo może zostać wykorzystane przez przeciwnika w celu zdyskredytowania danej kandydatury w trakcie kampanii wyborczej. Wbrew pozorom deklaracja o poglądach to niewypowiedziana obietnica takiego orzecznictwa, co powoduje, że klauzula przysięgi i obietnic faktycznie jest martwym, łatwym do obejścia prawem.

Co więcej, uzależnienie sędziów od opinii publicznej będzie faktycznie oznaczało sprzeniewierzenie się ich roli – sędzia bowiem musi być odporny na presję społeczną w rozstrzyganej sprawie³⁶. Powinien kierować się nakazami prawa wypływającymi z konstytucji i precedensów, a nie oczekiwaniami społecznymi czy też wcześniej deklarowanymi poglądami. Wreszcie, wbrew pozornym podobieństwom w wyłanianiu sędziego czy polityka w wyborach powszechnych, mandat do sprawowania władzy przez każdego z nich wypływa z zupełnie innych źródeł. Dla polityków jest to wola wyborców ujawniona w głosowaniu, gdy tymczasem legitymacja dla sędziowskiej władzy prawotwórczej pochodzi z uzasadnienia merytorycznego. Nie akt wyborów daje sędziemu możliwość tworzenia precedensów oraz przyjmowania interpretacji konstytucji, lecz fachowość, a więc jego przymioty osobiste³⁷. Legitymacja władzy sędziowskiej opiera się na społecznym zaufaniu do jej bezstronności, dlatego też należy ją rozumieć i chronić możliwie jak najszerszej – bowiem każde jej nadszarpnięcie (a do tego doprowadzi jawne deklarowanie poglądów przez sędziów) będzie skutkowało zmniejszaniem się wypracowanego autorytetu sędziowskiego³⁸. Co więcej, powodować to będzie, że kandydaci na sędziów faktycznie staną się politykami rywalizującymi o jeszcze jedną posadę do objęcia, skrytymi jedynie pod płaszczykiem sędziowskiego autorytetu.

Przedstawione powyżej argumenty zdaniem czwórki sędziów powodowały, że przyjęte rozstrzygnięcie skutkowało będzie wzrostem stopnia upolitycznienia wyborów do judykatury.

³³ Stephen B. Bright zjawisko to zalicza do politycznych ataków na sądownictwo. S.B. Bright, *5 Political Attacks on the Judiciary: Can Justice Be Done Amid Efforts to Intimidate and Remove Judges From Office for Unpopular Decisions?*, „New York University Law Review” 1999/72, s. 308–336.

³⁴ Zjawisko to najlepiej widoczne jest w sprawach karnych – szczególnie w surowości kar orzeczonych przed wyborami. S.B. Bright, P.J. Keenan, *Judges and the Politics of Death: Deciding Between the Bill of Rights and the Next Election in Capital Cases*, „Boston University Law Review” 1995/75, s. 759–835.

³⁵ Zarzuty takie formułowano jednak wobec samego trybu wyborów sędziów, zob. S.P. Croley, *The Majoritarian Difficulty: Elective Judiciaries and the Rule of Law*, „The University of Chicago Law Review” 1995/62, s. 689–794. Jednakże nie wszyscy zgadzają się z takim stanowiskiem, wskazując, że nie ma automatyzmu pomiędzy trybem wyłaniania sędziów a stopniem ich niezależności. S.B. Burbank, *The Architecture of Judicial Independence*, „Southern California Law Review” 1999/73, s. 335.

³⁶ *Republican Party of Minnesota v. White*.

³⁷ *Republican Party of Minnesota v. White*.

³⁸ *Republican Party of Minnesota v. White*.

7. Skutki decyzji Sądu Najwyższego: zwiększenie upolitycznienia wyborów sędziów w USA?

Niewątpliwie skutkami, jakie musiały nastąpić w wyniku tego rozstrzygnięcia, były zmiany w zakresie kodeksów postępowania sędziowskiego – na mocy decyzji sądu klauzule głoszenia straciły moc obowiązującą³⁹. Drugim niewątpliwym i widocznym skutkiem tego orzeczenia stało się publiczne głoszenie przez kandydatów w trakcie kampanii wyborczych poglądów na kwestie kontrowersyjne społecznie i prawnie. Z okazji tej od razu skorzystały rozmaite organizacje grup interesu, stowarzyszenia i podmioty prywatne wysyłając kandydatom kwestionariusze z pytaniami o interesujące je kwestie prawne⁴⁰. Zatem w skutek decyzji Sądu Najwyższego wybory sędziów zbliżyły się do wyborów na stanowiska polityczne – zniesione zostały limity, jakie narzucono kandydatom w zakresie prezentowania swoich poglądów⁴¹.

Jak zostało wyżej wspomniane, decyzja Sądu Najwyższego spotkała się z ostrą krytyką, a głównym zarzutem wobec tego rozstrzygnięcia miało być zwiększenie się upolitycznienia wyborów sędziowskich, zwiększenie zaangażowania partii politycznych czy grup interesu oraz ogólny spadek autorytetu sądów w oczach społeczeństwa. Szczególnie ostra krytyka szła ze strony przedstawicieli środowisk prawniczych, nazywających wyrok sądu „otwarcie puszczy Pandory”⁴², czy wreszcie wyrażających przekonanie, że orzeczenie to otworzy pole do oszustw i nadużyć⁴³. Także przedstawiciele świata nauki prawa dosyć jednoznacznie przewidywali upolitycznienie wyborów po wydaniu omawianego orzeczenia⁴⁴. Jednakże dotychczasowe badania nie potwierdziły tych negatywnych przewidywań. Badania przeprowadzone w Minnesocie przez Chrisa W. Bonneau, Melinę Gann Hall i Matthew J. Streba w 2008 r. nie wykazały jakichś większych zmian w zachowaniach kandydatów i wyborców. Wprawdzie sami autorzy wskazują na krótki okres, jaki upłynął od wydania orzeczenia, jednakże w ich przekonaniu dały one wiarygodne wyniki⁴⁵. Z kolei wyniki ankiet z badań nad zaufaniem do sądów przeprowadzonych przez Jamesa L. Gibsona w 2008 r. nie potwierdziły tendencji spadkowej, jeśli chodzi o przekonanie o bezstronności i niezależności sędziów⁴⁶. Wyniki te zdają się potwierdzać tezę obrońców trybu wyborów powszechnych w wyłanianiu sędziów, że nawet polityczne deklaracje w kampanii czy też agresywna reklama atakująca przeciwnika nie skutkują zwątpieniem w bezstronność sędziów oraz nie powodują osłabienia legitymacji wymiaru sprawiedliwości⁴⁷.

Dla zwolenników wyborów powszechnych sędziów argumenty te dowodzą, że w gruncie rzeczy musiały być inne powody, dla których tak ostro krytykowano zniesienie

³⁹ Szerzej na temat zmian w odpowiednich Kodeksach Postępowania Sędziów po wyroku *Republican Party of Minnesota v. White* zob. R. Briffault, *Judicial Campaigning Codes after Republican Party of Minnesota v. White*, „University of Pennsylvania Law Review” 2004/153, s. 181–238.

⁴⁰ Zob. R.P. Caufield, *The changing tone of judicial elections campaigns as a Result of White*, w: M.J. Strebb (red.), *Running for judge. The rising political, financial and legal stakes of judicial elections*, Nowy Jork–Londyn 2007, s. 34–59.

⁴¹ R.L. Hansen, *First Amendment Limits on Regulating Judicial Campaigns*, w: M.J. Strebb (red.), *Running...*, s. 30.

⁴² E. Walsh, *Curbs on Judicial Hopefuls Lifted*, „Washington Post” z 28.06.2002 r.

⁴³ A. Liptak, *Judges Mix with Politics*, „New York Times” z 22.02.2003.

⁴⁴ Przykładowo: B.H. Chandonnet, *The Increasing Politicization of the American Judiciary: Republican Party of Minnesota v. White and its Effects on Future Judicial Selection in State Courts*, „William & Mary Bill Of Rights Journal” 2004, v. 12, nr 2, s. 577–604.

⁴⁵ Ch. W. Bonneau, M.G. Hall, M.J. Strebb, *White Noise: The Unrealized Effects of Republican Party of Minnesota v. White on Judicial Elections*, „The Justice System Journal” 2003, v. 32, nr 3, s. 264–265.

⁴⁶ J.L. Gibson, *New-Style’ Judicial Campaigns and the Legitimacy of State High Courts*, „The Journal of Politics” 2009, v. 71, nr 4, s. 1285–1304

⁴⁷ Ch. W. Bonneau, M.G. Hall, M.J. Strebb, *White Noise...*, s. 264.

ograniczeń wynikających z kodeków postępowania sędziowskiego. Według nich najwięksi krytycy tego orzeczenia, a więc środowiska prawnicze, mają z założenia krytykować sposób wyłaniania kandydatów na sędziów w drodze wyborów, gdyż ogranicza on ich wpływ na to, kto ostatecznie będzie pełnił funkcję sędziego. Prawnicy preferują bowiem system nominacji kandydatów wskazanych przez komisje (zwykle zdominowane przez ich środowisko), w ostateczności zaś system zasług (*merit system*). Należy podkreślić, że uzasadnienia dla takiego przekonania zwolenników powszechnych wyborów na stanowiska sędziowskie może dostarczać fakt, iż środowiska prawnicze od wielu lat inicjują próby zmian i lobbują za odejściem od dotychczasowego sposobu wybierania sędziów. Swoje stanowisko i wsparcie dla systemu zasług środowiska prawniczego uzasadniają zazwyczaj dwoma argumentami: system ten w większym stopniu niż tryb wyborczy sprzyja obsadzaniu stanowisk sędziowskich przez osoby najbardziej kompetentne oraz gwarantuje niezależność sędziów, uwalniając ich od presji partii politycznych czy opinii publicznej. Argumenty te pojawiają się w kolejnych oficjalnych stanowiskach przyjmowanych przez ABA⁴⁸. Ze względu na to, że postulaty środowisk prawniczych w zakresie zmiany systemu wyłaniania sędziów są w dużym stopniu społecznie nieakceptowalne, to w zasadzie nie ma większych szans na głębokie zmiany w tym kierunku w najbliższej przyszłości.

Pewną próbą wyeliminowania czynników politycznych z wyborów było właśnie stworzenie zasad zawartych w kodeksach postępowania sędziowskiego. Miały one do minimum ograniczyć polityczny charakter procesu wyłaniania kandydatów na sędziów, kładąc nacisk na kwestie merytoryczne kampanii. Dlatego też ograniczenie swobody prowadzenia kampanii wyborczych i próba ocenzurowania tematów, jakie mogą być w nich podnoszone przez kandydatów. Wyeliminowanie deklaracji politycznych miało osłabić zjawisko ewentualnego rozliczenia sędziów przez wyborców za wydawane wyroki oraz uwolnić ich od potencjalnej presji orzekania pod dyktando oczekiwań społecznych w obawie przed nie-wybraniem na kolejną kadencję⁴⁹. Dla środowisk prawniczych oczywista jest konieczność zachowania przez sędziów nimbu fachowców, służących prawu, jakościowo różniących się od polityków. Wyłonienie sędziego miało się zatem odbywać na podstawie obiektywnych, merytorycznych kryteriów, a nie kryteriów politycznych (obietnic wyborczych czy deklaracji tożsamościowych). Wyeliminowanie deklaracji politycznych miało skłaniać wyborcę do racjonalnego wskazania obiektywnie najlepszego kandydata na stanowisko, dlatego też w trakcie kampanii dostarczane mogły mu być tylko informacje na temat właściwości osobistych kandydata.

Krytycznie do tych argumentów odnosił się Scott Peters, dla którego zasady kodeksów postępowania sędziowskiego dotyczące kampanii wyborczych tak naprawdę miały na celu: 1) zmniejszenie zakresu odpowiedzialności sędziego wobec wyborców; 2) dla pełniących już tę funkcję: zmniejszenie prawdopodobieństwa pojawienia się konkurenta w wyborach

⁴⁸ G.A. Tarr, *The Judicial Bench*, w: G. Alen, A. Tarr, R.F. Williams (red.), *State Constitutions for the Twenty-first Century. Volume 3: The Agenda of the State Constitutional Reform*, Nowy Jork 2006, s. 85; L. Zacceri, *Judicial Elections: Recent Developments, Historical Perspective, and Continued Viability*, „Richmond Journal of Law and the Public Interests” 2004, s. 138.

⁴⁹ Zjawiska takie nie są zbyt powszechne – najgłośniejszy taki przypadek miał miejsce w 2010 r. w Iowa, gdzie wyborcy wyrazili swój sprzeciw wobec orzeczenia tamtejszego Sądu Najwyższego z 2009 r., w którym zalegalizował on małżeństwa homoseksualne w tym stanie. Orzeczenie to spotkało się ze zdecydowanym sprzeciwem lokalnej społeczności, która w wyborach rencyjnych dla trzech sędziów SN po raz pierwszy w historii stanu nie przedłużyła kadencji żadnemu z nich. Szerzej zob. R.A. Schotland, *Iowa’s 2010 Judicial Election: Appropriate Accountability or Rampant Passion?*, „Court Review” 2011/46, s. 118–128; M.S. May, *Judicial Retention Election after 2010*, „Indiana Law Review” 2013/46, s. 59–86.

oraz ułatwienie pozyskiwania funduszy na kampanię wyborczą⁵⁰. Zakazy te w swej istocie miałyby więc polityczny cel, choć ukryty pod deklaracjami dbałości o ochronę wizerunku wymiaru sprawiedliwości oraz zasadę bezstronności i godności urzędu sędziego.

W dyskusji nad granicami wypowiedzi kandydatów na stanowiska sędziowskie często zwraca się uwagę na to, że tak naprawdę problem swobody prezentowania swoich poglądów w wyborach na sędziego nie ma aż tak kluczowego znaczenie jak się wydaje. Dużo większym problemem są kwestie finansowania kampanii wyborczych sędziów oraz sposobów pozyskiwania środków na ich prowadzenie⁵¹. W raportach na temat wyborów sędziowskich wskazuje się tendencje do zwiększania puli przeznaczanej na ten cel⁵². Dla wielu grup interesów o wiele korzystniej jest mieć wsparcie „swojego” sędziego niż polityka – w wielu przypadkach sędzia będzie mógł mieć o wiele większy niż polityk wpływ na bieg spraw, będących w orbicie zainteresowania tej grupy⁵³. Dla wielu komentatorów to właśnie stanowi największe zagrożenie związane z wyborami sędziów – nie zaś kwestia poglądów, które ci głoszą.

8. Konkluzje: znaczenie wyroku w sprawie *Republican Party of Minnesota v. White* dla amerykańskiej debaty o sposobie wyłaniania sędziów

Wszystkie strony sporu w sprawie *Republican Party of Minnesota v. White* – jak i uczestnicy debaty, którą orzeczenie to wywołało – nie mieli wątpliwości co do znaczenia tego orzeczenia dla dalszej praktyki wyłaniania sędziów w USA. Wprawdzie wygląda na to, że nie sprawdziły się natychmiast czarne wizje skrajnego i gwałtownego upolitycznienia wyborów, jakie rozpościerali jego krytycy, niemniej trudno uznać, iż rozstrzygnięcie w tej sprawie nie będzie prowadzić do częstszego używania przez kandydatów ubiegających się o stanowisko sędziego argumentów odwołujących się do oceny politycznej (nie tylko zaś samej merytorycznej prezentacji swojej osoby). Wydaje się, że sprawa ta wywoływała tak żywą dyskusję nie z powodu zakazu wypowiedzi na kontrowersyjne zagadnienia prawne i polityczne, lecz dlatego, że znajdowała się w epicentrum sporu o sens stosowania wyborów sędziów w ogóle. Należy bowiem pamiętać, że pomimo długotrwałej praktyki tego sposobu wyłaniania sędziów w amerykańskim dyskursie publicznym, kwestia ta nie jest uznawana za ostatecznie rozstrzygniętą i nierodzającą wątpliwości⁵⁴. Argument z upolitycznienia wyborów służyć miał raczej do wzmocnienia stanowiska przeciwników elekcyjnego sposobu powoływania sędziów w sporze ze zwo-

⁵⁰ C.S. Peters, *Canons of Ethics and Accountability in State Supreme Court Elections*, „State Politics and Policy Quarterly” 2009/1, s. 24–55.

⁵¹ Zob. Ch.W. Bonneau, *What Price Justice(s)? Understanding Campaign Spending in State Supreme Court Election*, „State Politics and Policy Quarterly” 2005/2, s. 107–125; Ch.W. Bonneau, *Patterns of Campaign Spending and Electoral Competition in State Supreme Court Elections*, „Justice System Journal” 2004/25, s. 21–38. W kilku stanach istnieje system finansowania publicznego kampanii wyborczych sędziów ze środków zgromadzonych na specjalnych funduszach celowych – kandydata można wesprzeć finansowo tylko w ten sposób, bez możliwości bezpośredniego wsparcia, co ma na celu ograniczyć ryzyko klientyzmu sędziów wobec osób finansujących ich kampanie. Na temat tego systemu zob. D. Goldberg, *Public Funding of Judicial Elections: The Roles of Judges and the Rules of Campaign Finance*, „Ohio State Law Journal” 2003/64, s. 95–112.

⁵² Zob. Raport Brennan Centre for Justice z 2010 r. w: J. Sample i in., *The New Politics of Judicial Elections, 2000–2009*, Waszyngton 2010 r., <http://www.brennancenter.org/sites/default/files/legacy/JAS-NPJE-Decade-ONLINE.pdf>, dostęp: 1.10.2018 r.

⁵³ J.Ch. Heagarty, *The Changing Face of Judicial Elections*, „North Carolina State Bar Journal” 2002/10, s. 20.

⁵⁴ Podobne wątpliwości może budzić prawo do posiadania i noszenia broni palnej (w niektórych stanach) – posiada ono dużo wyższą rangę umocowania, ponieważ wprowadzone w 1791 r. przez II Poprawkę do Konstytucji USA, co wcale nie skutkuje jakimś powszechnym konsensusem co do zasadności jego utrzymania. Postulaty ograniczenia tego prawa bądź też w ogóle jego eliminacja są stale podnoszone w debacie publicznej. Podobnie można traktować kwestię wyborów sędziów w USA.

lennikami tego trybu, lecz wydaje się, że nie dotykał w istocie najważniejszych skutków orzeczenia Sądu Najwyższego.

W ostatnich dekadach w debacie publicznej narasta krytyka, zwłaszcza ze strony środowisk prawniczych, zasady wyłaniania sędziów w drodze wyborów powszechnych i podejmowane są próby chociażby częściowego jej ograniczenia, jeśli w danym momencie nie ma sprzyjających okoliczności do zmiany na system merytorycznej nominacji⁵⁵. Próby ograniczenia zakresu wyborów sędziów podejmowane są chociażby poprzez szczegółowe regulacje zasad zachowania kandydatów w trakcie kampanii wyborczych. Rozstrzygnięcie co do konstytucyjności takich rozwiązań było bardzo istotne, dlatego że, wyznaczało pewne trendy w praktyce wyborów – potencjalne zwycięstwo przed Sądem Najwyższym i stwierdzenie konstytucyjności nakazów zawartych w Kodeksie dawałoby zwolennikom ograniczenia zasady wyborów sędziów istotny przyczółek w walce o dalsze ograniczanie tej procedury. Z kolei zwycięstwo opcji wspierającej jak najszerzy zakres swobody wypowiedzi w trakcie kampanii wyborczych na stanowisko sędziowskie oznaczałoby, że przynajmniej część sukcesywnie do tej pory wprowadzanych ograniczeń należy usunąć – a więc stanowiłoby wzmocnienie trybu wyborów sędziowskich. Wydaje się, że wyrok w sprawie *Republican Party of Minnesota v. White* był jednym z kamieni milowych w sporze o sposób wyłaniania sędziów w USA, gdyż na jakiś czas wyznaczył kierunek w jakim zmierzać ma interpretacja przepisów regulujących zasady wyboru sędziów. Orzeczenie to na pewno jednak nie rozstrzyga tej kwestii ostatecznie.

Republican Party of Minnesota v. White as a Step Towards Greater Politicisation of the Judicial Election in the USA?

Abstract: The article presents the US Supreme Court judgment issued in 2002 in case *Republican Party of Minnesota v. White*, in which the Court held unconstitutional the clauses which introduced restrictions in presenting the candidates' views on controversial legal and social issues during the judicial election campaign in Minnesota. The article discusses the essence of the judicial election, the limitations for the candidates during electoral campaigns, and the general dispute about how judges are selected in the US. Against this background, the facts of the case, the decisions of the courts of first and second instances and of the Supreme Court are presented, as well as Antonin Scalia's argumentation justifying the ruling and the dissenting opinions. The author's goal is to analyse the Supreme Court's ruling in the context of its critics' forecasts that it would result in politicisation of the judicial election process leading to a lowering of the authority of the judiciary and the emergence of doubts about the impartiality and independence of judges.

Keywords: judicial election, politicisation, *Republican Party of Minnesota v. White*, impartiality and independence of judges, accountability of judges, freedom of speech, electoral campaign

⁵⁵ Zob. przykładowo: Ch.G. Geyh, *Why Judicial Elections Stinks*, „Ohio State Law Journal” 2003/64, s. 43–79.

BIBLIOGRAFIA / REFERENCES:

- Barton, B.H. (2015). *Glass half full. The decline and rebirth of the legal professions*. Oxford–New York: Oxford University Press.
- Berkson, L.C. (1980). Judicial Selection in the United States: A Special Report. *Judicature* 4, 176-193.
- Besser, M.D. (2003). May I Be Recused? The Tension Between Judicial Campaign Speech and Recusal After Republican Party of Minnesota v. White. *Ohio State Law Journal* 4, 1197-1227.
- Bonneau, Ch.W. (2004). Patterns of Campaign Spending and Electoral Competition in State Supreme Court Elections. *Justice System Journal* 25, 21–38.
- Bonneau, Ch.W. (2005). What Price Justice(s)? Understanding Campaign Spending in State Supreme Court Election. *State Politics and Policy Quarterly* 2, 107–125.
- Bonneau, Ch.W., Hall, M.G., Streb, M.J. (2003). White Noise: The Unrealized Effects of Republican Party of Minnesota v. White on Judicial Elections. *The Justice System Journal* 3, 247-268.
- Briffault, R. (2004). Judicial Campaigning Codes after Republican Party of Minnesota v. White. *University of Pennsylvania Law Review* 153, 181–238.
- Bright, S.B. (1999). 5 Political Attacks on the Judiciary: Can Justice Be Done Amid Efforts to Intimidate and Remove Judges From Office for Unpopular Decisions? *New York University Law Review* 72, 308-336.
- Bright, S.B., Keenan, P.J. (1995). Judges and the Politics of Death: Deciding Between the Bill of Rights and the Next Election in Capital Cases. *Boston University Law Review* 75, 759–835.
- Burbank, S.B. (1999). The Architecture of Judicial Independence. *Southern California Law Review* 73, 315-351.
- Bury, P. (2016). Bezpośredni wybór sędziów na przykładzie Stanów Zjednoczonych Ameryki. In O. Hałub, M. Jabłoński, M. Radajewski (eds.), *Instytucje demokracji bezpośredniej w praktyce*. Wrocław: Uniwersytet Wrocławski.
- Caufield, R.P. (2007). The changing tone of judicial elections campaigns as a Result of White. In M.J. Streb (ed.), *Running for judge. The rising political, financial and legal stakes of judicial elections*. New York–London: NTU Press.
- Chandonnet, B.H. (2004). The Increasing Politicization of the American Judiciary: Republican Party of Minnesota v. White and its Effects on Future Judicial Selection in State Courts. *William & Mary Bill Of Rights Journal* 2, 577–604.
- Croley, S.P. (1995). The Majoritarian Difficulty: Elective Judiciaries and the Rule of Law. *The University of Chicago Law Review* 62, 689–794.
- Geyh, Ch.G. (2003). Why Judicial Elections Stinks. *Ohio State Law Journal* 64, 43–79.
- Gibson, J.L. (2009). New-Style' Judicial Campaigns and the Legitimacy of State High Courts. *The Journal of Politics* 4, 1285–1304.
- Goldberg, D. (2003). Public Funding of Judicial Elections: The Roles of Judges and the Rules of Campaign Finance. *Ohio State Law Journal* 64, 95–112.
- Hall, K.L. (1979). *The Politics of Justice: Lower Federal Judicial Selection and the Second American Party System, 1829–1861*. Lincoln: University of Nebraska Press.

- Hall, K.L. (1983). The Judiciary on Trial: State Constitutional Reform and the Rise of an Elected Judiciary, 1846–1860. *The Historian* 44, 337-354.
- Hall, K.L. (1984). Progressive Reform and the Decline of Democratic Accountability: The Popular Election of State Supreme Court Judges, 1850-1920. *American Bar Foundation Research Journal* 2, 345-369.
- Hall, M.G. (2009). The Controversy Over Electing Judges and Advocacy in Political Science. *The Justice System Journal* 2, 284-291.
- Hamilton, A. (1788). The Judiciary Department. *The Federalist* 78.
- Hansen, R.L. (2007). First Amendment Limits on Regulating Judicial Campaigns. In M.J. Streb (ed.), *Running for judge. The rising political, financial and legal stakes of judicial elections*. New York–London: NTU Press.
- Heagarty, J.Ch. (2002). The Changing Face of Judicial Elections. *North Carolina State Bar Journal* 10.
- Hurst, J.W. (1950). *The Growth of American Law: The Law Makers*. Boston: The Lawbook Exchange.
- Kraśnicka, I. (2016). Systemy wyborów sędziów stanowych w USA. *Białostockie Studia Prawnicze* 20A, 143–152.
- Lewicki, Z. (2016). *Igrzyska demokracji. Amerykańska kultura wyborcza*. Warszawa: PISM.
- May, M.S. (2013). Judicial Retention Election after 2010. *Indiana Law Review* 46, 59–86.
- Morrison, A.B. (2003). The Judge Has No Robes: Keeping the Electorate in the Dark About What Judges Think About the Issues. *Indiana Law Review* 36, 719-745.
- Parkinson, G. (1972). *Antebellum state constitution-making: retention, circumvention, revision*. Madison: University of Wisconsin.
- Peters, C.S. (2009). Canons of Ethics and Accountability in State Supreme Court Elections. *State Politics and Policy Quarterly* 1, 24–55.
- Phillips, T.R. (2003). Electoral Accountability and Judicial Independence. *Ohio State Law Journal* 64, 137-147.
- Pozen, D.E. (2008). The Irony of Judicial Elections. *Columbia Law Review* 2, 265–330.
- Presser, B.H., Zainaldin, J.S. (1980). *Law and American History*. St. Paul: West Publishing Company.
- Reddick, M., Kourlis, R.L. (2014). *Choosing Judges: Judicial Nominating Commissions And The Selection Of Supreme Court Justices*. Denver: IAALS.
- Sample J. et al. (2010). *The New Politics of Judicial Elections, 2000–2009*. Washington: Brennan Center For Justice et al.
- Sater, J. (2012). The History of Minnesota’s Judicial Elections: A Description and Analysis of the Changes in Judicial Election Laws and Their Effect on the Competitiveness of Minnesota’s Judicial Election. *University of St. Thomas Law Journal* 1, 367–391.
- Schotland, R. A. (2001). Financing Judicial Elections, 2000: Change and Challenge. *Law Review of MSU-DCL* 3, 849–899.
- Schotland, R.A. (2011). Iowa’s 2010 Judicial Election: Appropriate Accountability or Rampant Passion? *Court Review* 46, 118–128.

- Sheldon, C.H., Maule, L.S. (1997). *Choosing Justice: The Recruitment of State and Federal Judges*. Washington:
- Soule, G.W. (2008). The Threats of Partisanship to Minnesota's Judicial Elections. *William Mitchell Law Review* 2, 701–728.
- Streb, M. (2008). *Rethinking American Electoral Democracy*. New York: Routledge.
- Tarr, G.A. (2006). The Judicial Bench. In G. Alen, A. Tarr, R.F. Williams (eds.), *State Constitutions for the Twenty-first Century. Volume 3: The Agenda of the State Constitutional Reform*. New York: SUNY Press.
- Zacceri, L. (2004). Judicial Elections: Recent Developments, Historical Perspective, and Continued Viability. *Richmond Journal of Law and the Public Interests* 1, 138-156.